

Щорічний звіт 2014

Генерального секретаря

Jens Stoltenberg

Щорічний звіт 2014

Генерального секретаря

ВСТУПНЕ СЛОВО

Щоб НАТО залишалася сильною

2014 рік був трагічним для європейської безпеки. Сьогодні, на початку 2015 року, терористичні напади у Парижі стали жвавим нагадуванням про те, з якими загрозами безпеці ми стикаємося. Але ми також стали свідками того, як мільйони людей встали на захист наших цінностей і наших відкритих суспільств.

Сучасне середовище безпеки зазнало істотних змін. На півдні воєнний екстремізм впритул наблизився до наших кордонів, а заворушення поширилися на усю територію Іраку і Сирії, загрожуючи терором нашим країнам. На сході Росія здійснила незаконну анексію Криму із застосуванням військової сили, дестабілізувала ситуацію на сході України і спробувала залякати сусідів.

Усе це ставить під загрозу міжнародний порядок, який ми побудували після падіння Берлінського муру, – порядок, що втілює наші демократичні цінності і є основою нашого способу життя.

Отже, відколи я вступив на посаду Генерального секретаря НАТО, я поставив собі за мету такі першорядні завдання, як зберегти НАТО сильною, розвивати відносини з партнерами, сприяти збереженню стабільності в нашому регіоні й підтримувати зв'язок між Європою і Північною Америкою міцним, як скеля.

На нашому саміті в Уельсі у вересні 2014 року НАТО довела, що трансатлантичне співтовариство готове давати відсіч викликам. Ми ухвалили «План дій у галузі готовності». Цей документ забезпечує найістотніше посилення нашої колективної оборони за останнє десятиліття і має на меті гарантувати спокій усіх наших держав-членів, підвищити ефективність і гнучкість наших збройних сил й забезпечити стримування загроз, звідки б вони не походили. Ми докладемо усіх зусиль для виконання цього Плану у повному обсязі і у зазначені терміни.

Для цього необхідно здійснювати інвестиції у нашу оборону. Ми повинні витратити більше. Ми повинні

витратити раціональніше. В Уельсі глави держав і урядів НАТО зобов'язалися зупинити скорочення витрат на оборону, маючи на меті протягом подальших десяти років досягти показника у 2% від валового внутрішнього продукту (ВВП) витрат на оборону, а також забезпечити більш раціональне використання наявних коштів. Я і надалі працюватиму із державами – членами Альянсу над виконанням цього зобов'язання.

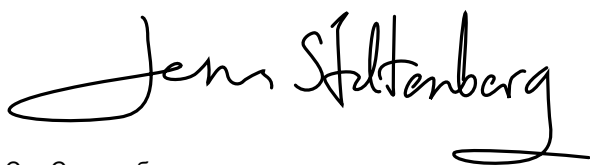
У 2014 році завершилася наша бойова місія в Афганістані, що стала наймасштабнішою операцією в історії Альянсу. Ми досягли нашої мети: уникнути того, щоб Афганістан коли-небудь знову став притулком для міжнародних терористів, зробити країну сильнішою, а також гарантувати кращу безпеку народам наших країн.

Сьогодні безпека Афганістану цілком у руках самих афганців. Проте ще й досі є проблеми, але ми сповнені рішучості допомогти Афганістану зберегти наші спільні надбання, досягнуті ціною великих жертв і зусиль. Саме тому ми дали початок новій місії під назвою «Рішуча підтримка», яка має на меті забезпечити навчання і надання консультативної і практичної допомоги Афганським національним силам безпеки і оборони. До того ж ми і надалі надаватимемо фінансову підтримку силам безпеки і оборони Афганістану і прагнемо активізувати політичний діалог і практичне співробітництво між НАТО і Афганістаном.

Один із головних уроків, який ми винесли з наших місій і операцій за останні 20 років, від Афганістану до Косова, полягає у тому, що нам слід співпрацювати з країнами-партнерами й іншими міжнародними організаціями. Ми також простягли руку підтримки нашим партнерам, щоб вони були в змозі ефективніше розв'язувати відповідні регіональні проблеми безпеки. Йдеться про такі держави, як Україна, Республіка Молдова і Грузія, що поділяють наші цінності і обрали для себе європейський шлях розвитку, а також Йорданія, яка є ключовим гравцем у галузі безпеки на Близькому Сході, адже що більш стабільними є наші сусіди, то міцнішою є наша безпека.

Ми також поглиблюємо співпрацю з Європейським союзом. Наші дві організації поділяють спільні цінності і стикаються з аналогічними проблемами, отже, ми маємо і надалі доповнювати і підсилювати одна одну.

Торік власне підґрунтя системи євроатлантичної безпеки опинилося під загрозою. Проте, як ви побачите з цього Щорічного звіту, відповідь НАТО була і залишатиметься рішучою. НАТО еволюціонує із урахуванням нових обставин середовища безпеки, як завжди упродовж усієї своєї історії. Ми неухильно стоятимемо на захисті наших цінностей і завжди захищатимемо безпеку наших членів.

A handwritten signature in black ink, reading "Jens Stoltenberg". The signature is fluid and cursive, with a long horizontal stroke at the end.

Єнс Столтенберг
Генеральний секретар НАТО

Протягом 2014 року істотні зміни у сучасному середовищі безпеки призвели до загострення загроз, з якими стикаються держави – члени Альянсу. На європейському континенті Росія вдалася до незаконної анексії Криму, розпалила кризу і конфлікт в Україні, а також сприяла зростанню напруженості уздовж східного кордону НАТО. У Північній Африці й на Близькому Сході зростають войовничий екстремізм і нестабільність. В усьому світі кібернетичні злочини набувають дедалі більшого поширення і стають досконалішими.

4 – 5 вересня 2014 року глави держав і урядів 28 країн – членів НАТО, а також лідери понад 30 країн-партнерів і керівники міжнародних організацій зустрілися у Ньюпорті (Уельс) у рамках саміту Альянсу. Рішення, ухвалені за підсумками цієї зустрічі на найвищому рівні, стануть дороговказом для майбутнього Альянсу, який має залишатися міцним і здатним забезпечувати стримування і захист від цілого спектра загроз. Це має бути підкріплено наявністю необхідного обладнання і навичками персоналу поряд із розвитком потужних партнерських відносин.

РОЗДІЛ I

НАТО на чергуванні

У 28 країнах – членах НАТО загалом проживає майже один мільярд осіб. Щодня НАТО вживає активних заходів для забезпечення колективного захисту населення й врегулювання криз у Європі та поза її межами.

Агресивні дії на сході

У 2014 році Росія і підтримувані нею сепаратисти вдалися до насильницьких дій з метою дестабілізації України як суверенної держави. Агресивні дії Росії зневажають норми міжнародного права й суперечать домовленостям у галузі безпеки і зобов'язанням, взятим на себе Росією, зокрема у рамках Гельсінського заключного акта. Така поведінка Росії останнім часом кидає виклик баченню Європи як цілісного, вільного і мирного континенту і становить загрозу безпеці і стабільності в Європі і поза її межами.

2 березня 2014 року Північноатлантична рада дійшла висновку, що «військові дії проти України з боку Збройних сил Російської Федерації є порушенням міжнародного права і суперечать основоположним принципам Ради НАТО – Росія і Партнерства заради миру». Місяць по тому міністри закордонних справ НАТО ухвалили рішення цілком призупинити практичне цивільне і військове співробітництво з Росією, зберігаючи при цьому

політичні контакти на рівні посла і вище з метою надання можливості для обміну думками між НАТО і Росією. Після ухвалення цього рішення відбулися два засідання Ради НАТО – Росія на рівні послів з питань ситуації в Україні і навколо неї.

Протягом понад 20 років НАТО співпрацювала з Росією, прагнучи розбудувати міцні і взаємовигідні відносини партнерства, зокрема, у рамках механізму Ради НАТО – Росія на засадах Основоположного акта НАТО – Росія і Римської декларації. Перш ніж було ухвалено рішення щодо призупинення практичного співробітництва, НАТО і Росія співпрацювали у багатьох галузях, таких як боротьба з тероризмом, протидія піратству, реагування на надзвичайні стани тощо. Втім, як переконалися лідери НАТО в Уельсі, заданих обставин умов для конструктивної співпраці з Росією не існує. Майбутнє відносин НАТО – Росія залежатиме від того, чи зможе Росія проявити чітку, конструктивну зміну позиції, продемонструвавши дотримання норм міжнародного права і повагу до своїх міжнародних обов'язків і зобов'язань.

Наслідки насильства і нестабільності, спричинених Росією і підтримуваними нею сепаратистами, не обмежуються лише Україною. Насильство підриває безпеку, стабільність і добробут людей у усьому світі, про що свідчить трагічна загибель пасажирів рейсу літака

«МН17» Малайзійських авіаліній, збитого у липні. НАТО підтримує санкції, запроваджені Євросоюзом, Великою сімкою й іншими інституціями у рамках міжнародних зусиль, спрямованих на нейтралізацію дестабілізуючої поведінки Росії. Нестабільність і непередбачуваність на сході і півдні також диктують необхідність посилення колективної оборони НАТО з метою стримування потенційних загроз.

Заходи із гарантування спокою

Хоча НАТО не має збройних сил постійного дислокування у східних країнах-членах, у квітні 2014 року держави – члени Альянсу ухвалили низку заходів, які мають продемонструвати рішучість НАТО забезпечувати стримування і захист від загроз, а також гарантувати спокій своїх східних членів. Усі 28 держав – членів НАТО роблять внесок щодо реалізації цих цілодобових заходів, забезпечуючи присутність у повітрі, на землі й на морі, а також військову діяльність на основі ротації. Розгортання сил НАТО з метою втілення цих заходів обмежені за масштабами, спрямовані на зміцнення оборони і відповідають міжнародним зобов'язанням НАТО.

Місія НАТО із повітряного патрулювання території країн Балтії розпочалася 10 років тому для гарантування безпеки і непорушності повітряного простору Естонії, Латвії і Литви. Держави – члени Альянсу беруть участь у цій місії на основі ротації, причому з її початку 14 держав НАТО загалом розгорнули 34 контингенти на захист непорушності повітряного простору Балтійських держав – членів НАТО. З огляду на зростання нестабільності

Захищаючи повітряний простір НАТО: літаки держав – членів Альянсу патрулюють небо країн Балтії і Польщі.

в регіоні протягом 2014 року цю місію було істотно підсилено. Йдеться про виділення додаткових літаків для здійснення патрулювання повітряного простору країн Балтії і Польщі, базування додаткових літаків у Румунії, а також спостережні польоти літаків, оснащених системою раннього виявлення і управління (АВАКС) над Польщею і Румунією.

Для гарантування безпеки на морі НАТО розгорнула низку багатонаціональних військово-морських формувань. Постійнодіюче угруповання ВМС протимісної боротьби у складі семи кораблів з шести країн розпочало патрулювання вод Балтійського моря у квітні 2014 року. У східній частині Середземного моря нарощується присутність постійнодіючого угруповання ВМС НАТО у складі п'яти кораблів з п'яти країн, яке з травня 2014 року втілює заходи із гарантування спокою на морі поряд із патрулюванням з метою запобігання терористичній діяльності.

Військові навчання становлять важливу нагоду щодо підвищення здатності союзників по НАТО і партнерів співпрацювати, а також є необхідним свідченням того, що Альянс готовий реагувати на будь-які потенційні загрози. З огляду на зусилля НАТО підвищити гарантії безпеки східних держав – членів Альянсу і адаптуватися до мінливих умов сучасного середовища безпеки, кількість навчань, проведених Альянсом у 2014 році, значно зросла. У рамках Програми військової підготовки і навчань було загалом проведено 162 заходи, що вдвічі більше ніж попередньо передбачалося. До того ж було проведено 40 національних навчань у рамках заходів із гарантування спокою. Це означає, що в зоні відповідальності Верховного головнокомандувача ОЗС НАТО в Європі кожні два дні розпочиналися нові навчання. Вони відбувалися на суші, на морі і у повітрі над територією Альянсу.

Щоб краще взаємодіяти: на знімку військові навчання під проводом ЗС США.

Насильство й нестабільність на півдні

У 2014 році сутички в Іраку і Сирії забрали життя тисяч осіб і стали джерелом гуманітарних проблем і загроз безпеці у регіоні і світі загалом. Так звана Ісламська Держава Іраку і Леванту (ІДІЛ) становить серйозну загрозу регіону й істотний виклик усім державам – членам Альянсу. Режим Асада сприяв виникненню ІДІЛ на території Сирії і її подальшому поширенню поза межі країни. НАТО засуджує насильницькі і боягузливі напади ІДІЛ. На саміті НАТО в Уельсі лідери держав-учасниць висловили спільне обурення з приводу варварських нападів, спрямованих проти цивільного населення. Вони також наголосили, що НАТО, не вагаючись, вживе усіх необхідних заходів для гарантування колективної оборони усіх своїх членів, звідки б не походила загроза і якою б вона не була.

На початку 2013 року НАТО розгорнула комплекси ППО «Патріот» з метою підвищення захисту Туреччини від будь-якої ракетної загрози з боку Сирії. НАТО намагається активізувати співпрацю у галузі обміну інформацією щодо громадян країн НАТО, які воюють на боці ІДІЛ в Іраку і Сирії. НАТО також співпрацює з партнерами в регіоні, сприяючи розбудові їх потенціалу у галузі безпеки і оборони. Спочатку було поглиблено співпрацю з Йорданією. Наприкінці 2014 року Ірак звернувся до НАТО за допомогою з розбудови свого оборонного потенціалу.

План дій у галузі готовності

На Уельському саміті лідери НАТО ухвалили план, спрямований на те, щоб забезпечити здатність Альянсу швидко і рішуче реагувати на нові виклики безпеці. Цей План дій у галузі готовності (ПДГ) становить найістотніший крок щодо зміцнення колективної оборони НАТО після завершення холодної війни. ПДГ охоплює заходи із гарантування спокою й адаптації і покликаний дати відповідь на загрози, що походять зі сходу і півдня, а також забезпечити «цеглини» для вироблення потенціалу, необхідного для реагування на будь-які поточні або майбутні виклики.

Заходи із гарантування спокою у рамках ПДГ передбачають цілодобову військову присутність у повітрі, на суші й на морі і почали запроваджуватися у квітні 2014 року. На зустрічі у грудні міністри закордонних справ країн НАТО схвалили намір продовжити цю присутність протягом 2015 року. Кожна держава – член НАТО так чи інакше бере участь у цих заходах в дусі солідарності згідно з девізом «один за всіх, і всі за одного». Ці базові механізми гарантування спокою і стримування є досить гнучкими і можуть бути скориговані згідно зі змінами у ситуації безпеки, що розвивається.

Реагувати оперативніше: підрозділи Сил реагування НАТО проводять навчання на Середземному мор'ї.

У ПДГ запропоновано низку заходів із адаптації воєнно-стратегічних принципів НАТО. Буде підсилено Сили реагування НАТО – багатонаціональне формування у складі сухопутних, військово-повітряних, військово-морських підрозділів і сил спеціального призначення, зокрема завдяки створенню Об'єднаних оперативнотактичних сил найвищого ступеня готовності, які будуть в змозі здійснювати розгортання протягом кількох днів, особливо на периферії НАТО. Ці передові сили матимуть у своєму складі підрозділи усіх видів збройних сил, а також сил спеціального призначення і будуть перевірені в дії у рамках навчань, що скликатимуться у стислі терміни. До того ж ПДГ передбачає низку удосконалень в галузі матеріально-технічного забезпечення, зокрема щодо запобіжного розміщення техніки і витратних матеріалів, з метою підвищення спроможності НАТО дати відсіч будь-яким викликам, що загрожують безпеці союзників.

У ПДГ підтверджується нагальність потужної і гнучкої командної структури НАТО, а також важливість залучення регіонального досвіду і розвитку співробітництва. У документі також йдеться про необхідність активізації програми навчань і тренувань у галузі колективної оборони, а також відпрацювання комплексних заходів із реагування на складні цивільно-військові сценарії як стратегічного, так і тактичного рівнів, включаючи так звані «гібридні» загрози.

Реалізацію ПДГ, яку було розпочато у вересні 2014 року після ухвалення документа, розраховано на тривалий період. Міністри оборони країн НАТО наглядатимуть за перебігом процесу і на своєму засіданні у лютому 2015 року здійснять його подальшу деталізацію.

Операція «Активні зусилля»

У рамках операції «Активні зусилля» кораблі ВМС НАТО патрулюють Середземне море, здійснюють моніторинг за судноплавством, маючи на меті стримування, протидію, недопущення, припинення й захист від терористичної діяльності. Операція стала продовженням негайної реакції НАТО на події 11 вересня, коли Сполучені Штати

Америку зазнали терористичних нападів, і сьогодні триває з урахуванням загроз безпеці, що виникають.

Досвід, набутий силами НАТО під час операції «Активні зусилля», є безпрецедентним у плані стримування тероризму на морі у середземноморському регіоні. Цей досвід допомагає також у рамках ширших зусиль міжнародної спільноти у галузі боротьби з тероризмом, зокрема, щодо протидії розповсюдженню і контрабанді зброї масового знищення, а також розширенню співпраці з країнами – нечленами НАТО і цивільними установами.

Афганістан

2014 рік став завершальним у найбільш великомасштабній за усю історію Альянсу місії Міжнародних сил сприяння безпеці (МССБ) в Афганістані. Упродовж усієї операції кінцева мета МССБ залишалася незмінною: запобігти тому, щоб Афганістан коли-небудь у майбутньому знову став притулком для міжнародних терористів. Сьогодні місія МССБ добігла кінця, але НАТО залишається відданою надання підтримки Афганістану у майбутньому з метою забезпечення подальшого прогресу на шляху до стабільної, суверенної, демократичної та єдиної країни.

Афганістан перебирає на себе відповідальність

З червня 2013 року усі бойові операції на території країни проходили під проводом Афганських національних сил безпеки і оборони (АНСБО), які довели в дії свою ефективність. Вони спромоглися гарантувати безпеку і здобути довіру афганського народу. Із завершенням 31 грудня 2014 року місії МССБ Афганські національні сили безпеки і оборони нині несуть цілковиту відповідальність за підтримання безпеки на території Афганістану.

Чимало проблем ще належить розв'язати, але протягом 2014 року афганці довели свою спроможність гарантувати безпеку на усій території країни. Наприклад, у червні та липні АНСБО провели власними силами понад 84 тисячі звичайних операцій, що у сім разів більше ніж у 2012 році. Підготовка новобранців дедалі більше здійснюється самими афганцями, а ініціативи щодо поліпшення умов життя й можливостей кар'єрного росту в афганській армії і поліції вже дали відчутні результати. Йдеться, зокрема, про збільшення прийому на службу жінок-військовослужбовців, кількість яких у складі АНСБО сягнула понад 2800.

У країні без виходу до моря, такого розміру як Афганістан, військово-повітряні сили відіграють чільну роль в ефективному й успішному підтриманні безпеки. Зусилля із відновлення афганських ВПС було розпочато у 2007 році і триватимуть до 2017 року. У 2014 році національні ВПС спланували і

здійснили низку військово-повітряних операцій, таких як екстрена експлітрація, евакуація поранених, повітряна розвідка й транспортування військ, причому підтримка МССБ була обмеженою. У травні ВПС Афганістану із використанням вертольотів «Mi-17» і транспортних літаків «C-130» надали критично необхідну гуманітарну допомогу населенню, постраждалому від зсуву ґрунту в провінції Бадахшан, і сприяли подоланню наслідків стихійного лиха, оперативно прибувши на місце лише за кілька годин після катастрофи.

АНСБО забезпечували захист населення Афганістану під час політичних і культурних акцій на усій території країни. Під час проведення президентських виборів і виборів до місцевих рад АНСБО спланували і здійснили заходи безпеки в усіх 34 провінціях, лише частково покладаючись на підтримку МССБ. Як під час першого туру виборів у квітні, так і під час повторного голосування у червні, АНСБО допомогли створити умови, за яких понад сім мільйонів виборців змогли спокійно проголосувати на понад 6100 виборчих дільницях.

Попри певні затримки у процесі, президентські вибори в країні пройшли успішно, що стало чітким сигналом народу Афганістану щодо майбутнього курсу держави. Ці вибори стали першою мирною передачею влади у сучасній історії Афганістану і свідчать про те, як багато досягла країна.

Завершення місії МССБ

З огляду на завершення місії МССБ, протягом 2014 року роль НАТО в Афганістані зазнавала подальших змін, а саме: 73 військових бази було ліквідовано або передано Афганським силам безпеки. Понад 36 тисяч військовослужбовців з 39 країн, що виділяють війська, повернулися додому. Понад 25 тисяч одиниць техніки і обладнання були передані афганській владі. У вересні літаки НАТО раннього виявлення і управління (АВАКС), задіяні в Афганістані, було передислоковано на їхню «рідну» базу у Гайленкірхені, Німеччина. Їхня місія в Афганістані полягала у здійсненні повітряного спостереження, наданні тактичної підтримки з повітря, а також у виконанні інших вагомих завдань. Літаки АВАКС НАТО були задіяні у понад 1200 місіях, здійснивши загалом 12 тисяч льотних годин.

МССБ мали у своєму складі війська з понад 50 країн, ставши у такий спосіб найбільш великомасштабною сучасною міжнародною коаліцією. Набувши такого безцінного досвіду, усі, хто брав участь у діяльності МССБ, тепер в змозі взаємодіяти ще більш ефективно. Протягом усього періоду її запровадження ця операція продемонструвала політичну солідарність між державами – членами НАТО й партнерами.

Новий початок

Із завершенням місії МССБ наприкінці 2014 року характер і масштаби ролі НАТО в Афганістані зазнають змін. На саміті НАТО в Уельсі лідери держав Альянсу підтвердили три паралельних напрями діяльності, що доповнюватимуть один одного і на яких ґрунтуватимуться відносини між НАТО і Афганістаном у майбутньому, а саме:

- Місія «Рішуча підтримка» із навчання, консультування і допомоги;
- Фінансова допомога Афганським силам; і
- Довгострокове партнерство на основі політичних консультацій і практичного співробітництва.

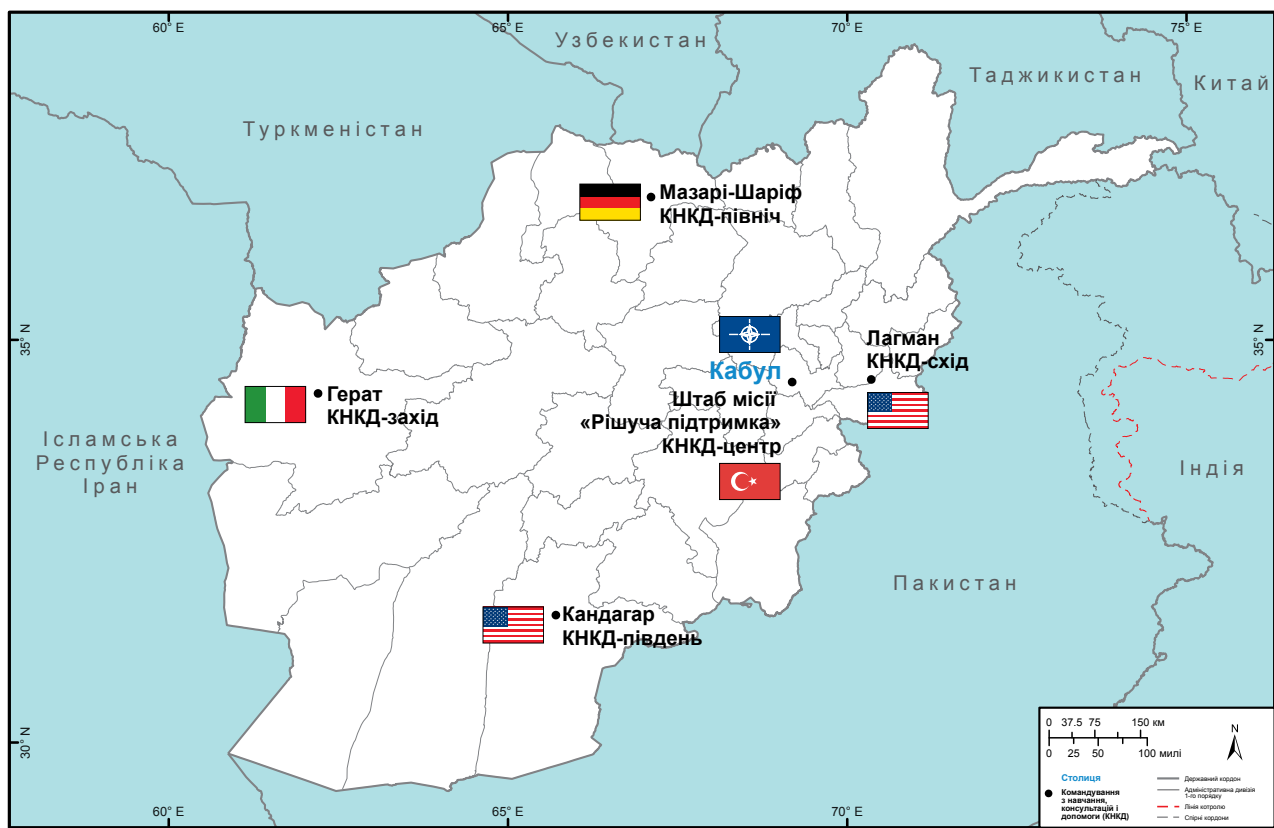
У вересні 2014 року НАТО і Афганістан підписали Угоду про статус сил, яку згодом ратифікував парламент Афганістану. Вона забезпечує правову основу присутності сил НАТО в Афганістані з метою здійснення навчання, надання консультативної і практичної підтримки Афганським національним силам безпеки і оборони на період після 2014 року, коли розпочне свою діяльність

нова місія НАТО «Рішуча підтримка». Місію «Рішуча підтримка» санкціонувала широка міжнародна спільнота, свідченням чого є одностайне ухвалення Радою Безпеки ООН Резолюції 2189 від 12 грудня 2014 року.

У «Рішучій підтримці» візьмуть участь майже 12 тисяч фахівців з країн-членів і країн-партнерів Альянсу. Її центральний штаб буде розташований у Кабулі, а чотири регіональних штаби будуть створені у Мазарі-Шаріфі, Гераті, Кандагарі і Лагмані. У рамках кожного з Командувань із навчання, консультування і допомоги (КНКД) провідна країна надаватиме інфраструктуру й персонал, а також виконуватиме координуючу роль. Інші держави-члени й партнери сприятимуть операції, виділяючи персонал й обладнання.

Хоча місія «Рішуча підтримка» не є бойовою, її виконання пов'язано із певним ризиком. Афганські національні сили безпеки і оборони гарантують безпеку в усій країні, мужньо і професійно відбиваючи напади. Проте цілком вірогідно, що повстанці й надалі прагнуть підрвати прогрес в Афганістані і змінити курс держави, за який проголосувало населення. У сільських районах Афганістану напруженість

Афганістан: місія «Рішуча підтримка»

зберігається і, цілком вірогідно, сутички триватимуть й у 2015 році. За цих обставин важливо, щоб чоловіки і жінки-військовослужбовці АНСБО і надалі були забезпечені підтримкою з боку міжнародного співтовариства, зокрема, у вигляді навчання, консультативної і практичної допомоги, як передбачено місією «Рішуча підтримка», а також завдяки міжнародній фінансовій допомозі.

Держави – члени НАТО і партнери по МССБ надавали і надають підтримку Афганським силам, виходячи, однак, з розуміння того, що афганський уряд також робитиме відповідний фінансовий внесок. Під час зустрічі на найвищому рівні в Уельсі держави-донори знову підтвердили свої фінансові зобов'язання щодо утримання Афганських структур безпеки. Поточний Цільовий фонд НАТО для потреб Афганської національної армії (АНА) використовуватиметься як канал передачі фінансових потоків для підтримки АНСБО на період після 2014 року з метою передачі коштів і ведення обліку відповідно до вимог країн-донорів. НАТО продовжить роботу із афганським урядом для перегляду структури сил і потенціалу АНСБО, щоб зрештою зробити їх цілком самодостатніми і автономними. Як було вирішено на саміті НАТО в Чикаго у 2012 році, до 2024 року Афганістан має перебрати на себе усю фінансову відповідальність за утримання власних сил безпеки.

Косово

У 2014 році виповнилося 15 років з часу створення керованих НАТО Сил для Косова, або КФОР, які було розгорнуто з метою сприяння встановленню спокою і безпеки, а також забезпечення свободи пересування у Косові згідно з Резолюцією Ради Безпеки ООН 1244. За цей період роль НАТО у Косові зазнала змін і нині охоплює також такі завдання, як надання допомоги щодо повернення і переселення переміщених осіб і біженців, надання медичної допомоги, захист історичних пам'яток, боротьба з транскордонною контрабандою зброї, допомога у розпуску структур безпеки воєнного часу і створення Сил безпеки Косова поряд із структурами, покликаними забезпечувати цивільний контроль.

Місія НАТО у Косові запроваджується у тісній співпраці з іншими міжнародними організаціями, зокрема ООН, ЄС і Організацією з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ). Спільні зусилля цих міжнародних інституцій сприяли створенню необхідного середовища для забезпечення міцного миру і майбутнього процвітання багатонаціонального населення Косова. НАТО продовжує сприяти діалогу між Приштиною і Белградом за посередництва ЄС, кульмінацією якого стало укладення історичної угоди у квітні 2013 року. Хоча проблеми ще є, прогрес, досягнутий у Косові, є очевидним. Загальні вибори, що відбулися у Косові у червні 2014 року, стали

Національна єдність в Афганістані: Генеральний секретар НАТО Єнс Столтенберг вітає Президента Афганістану Мохаммеда Аширафа Гані (ліворуч) і Главу уряду Абдуллу Абдулла (праворуч) під час їхнього першого візиту до штаб-квартири НАТО.

ще одним підтвердженням здобутих досягнень, причому Сили безпеки Косова гарантували порядок і безпеку під час голосування і спромоглися уникнути випадків насильства, які зашкодили проведенню виборів у минулому.

Цей прогрес має продовжуватися, і НАТО, як і раніше, віддана справі зміцнення миру і стабільності у Косові, адаптуючи для цього свою місію до умов реальної ситуації і на основі цього визначатиме склад і чисельність сил, розміщених у Косові, відповідно до мандата ООН.

Боротьба з піратством

У 2014 році міжнародні зусилля із боротьби з піратством поблизу Африканського Рогу і в Аденській затоці дали подальші плоди. Кількість піратських нападів поблизу узбережжя Сомалі досягла найнижчого показника за останні роки: з травня 2012 року жодне судно не було захоплено, і загалом у 2014 році було здійснено менше п'яти спроб піратського захоплення суден, тоді як у 2010 і 2011 роках траплялися понад 120 піратських нападів на рік. Операція НАТО «Океанський щит» у тісній співпраці з групою ВМС США, військово-морськими силами ЄС й індивідуальними країнами успішно сприяла істотному скороченню піратської активності в регіоні.

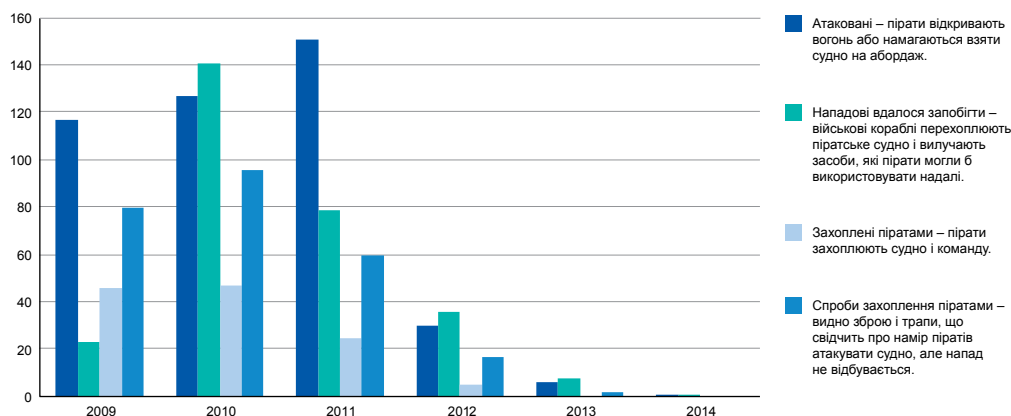
Скорочення кількості піратських нападів має вагомe значення для світової економіки й регіональної безпеки. Проте, хоча успіхи у цьому аспекті є очевидними,

сомалійське піратство поки що не вдалося остаточно викоринити. Необхідно продовжити міжнародну військово-морську присутність поблизу узбережжя Сомалі. Потрібен час і довгострокові зусилля для того, аби подолати корінні причини виникнення такого явища як піратство.

Під час саміту в Уельсі глави держав і урядів країн Альянсу погодилися продовжити операцію «Океанський щит» до кінця 2016 року. Водночас Європейський союз вирішив продовжити термін операції «Атланта» на аналогічний період. НАТО і ЄС і надалі забезпечуватимуть взаємодоповнюваність зусиль обох організацій.

Хоча основні зусилля НАТО в районі Африканського Рогу насамперед зосереджено на боротьбі з піратством, Альянс також взаємодіє із заінтересованими регіональними суб'єктами щодо розбудови потенціалу, намагаючись створити умови для більш ефективного подолання корінних витоків піратства. Безумовно, НАТО не є провідною організацією з цих питань, але має успішні програми із розбудови потенціалу, які передбачають професійну підготовку, навчальні курси, участь у військових навчаннях й рекомендації щодо реформування структур безпеки.

Піратські напади 2009 – 2014

Дані щодо піратських нападів на судна із водотоннажністю понад 300 тонн, що виконують міжнародні рейси, як визначено Правилем 19 Розділу V щодо безпеки людського життя на морі (СОЛАС) Конвенції про Міжнародне мореплавство. Статистичні дані надані штабом Командування ВМС НАТО у Нортвуді, Велика Британія.

РОЗДІЛ 2

Інвестиції у безпеку

На саміті НАТО в Уельсі лідери держав – членів Альянсу узгодили План дій у галузі готовності, який має на меті зміцнити колективну оборону НАТО, а також підтвердили зобов'язання збільшити інвестиції в оборону, маючи на меті поліпшити фінансування довгострокових ініціатив Альянсу у галузі оборони. Вони також ухвалили програму заходів оборонного планування і визначили пріоритети у галузі військових навчань, оснащення і технологій, щоб забезпечити належну підготовку і оснащення збройних сил НАТО для протистояння будь-яким можливим викликам у майбутньому.

Зобов'язання збільшити інвестиції в оборону

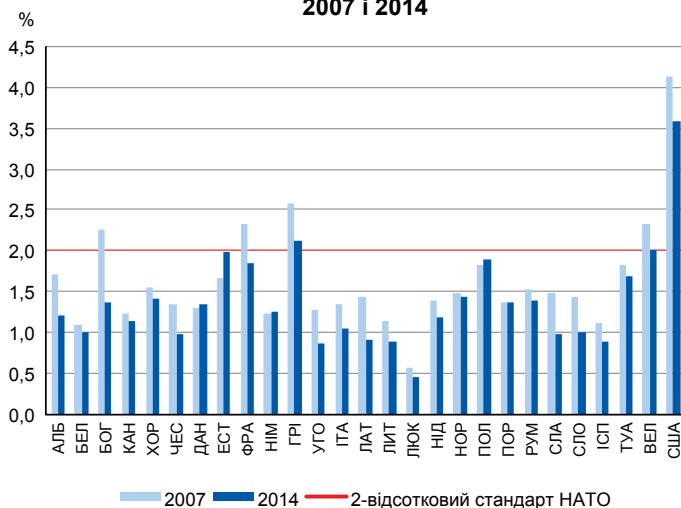
В Уельсі лідери країн НАТО зобов'язалися зупинити скорочення оборонних видатків, збільшити інвестиції в оборону в міру того, як їхнє економічне становище

поліпшуватиметься, забезпечити найефективніше використання наявних ресурсів і досягти більш збалансованого розподілу витрат і відповідальності у галузі колективної оборони між союзниками. Подібне зобов'язання керівники держав і урядів НАТО беруть на себе вперше.

У 2006 році держави Альянсу встановили загально узгоджені показники витрат на оборону, а саме: оборонний бюджет має бути на рівні 2% ВВП, причому 20% цього бюджету має спрямовуватися на дослідження, розроблення і придбання основних зразків військової техніки¹. Взявши на себе зобов'язання збільшити інвестиції в оборону, союзники підтвердили, що країни

¹ Щодо усіх таблиць у цьому Розділі слід враховувати, що Албанія і Хорватія вступили до НАТО у 2009 році, а Ісландія не має власних збройних сил.

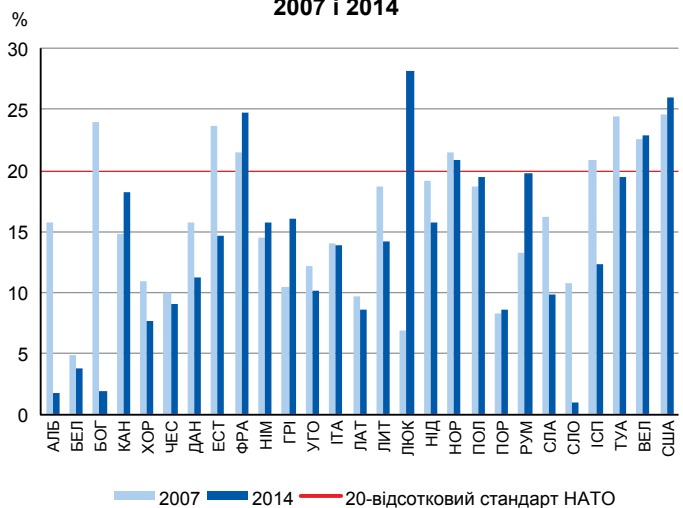
Оборонні видатки НАТО,
виражені у % ВВП
2007 і 2014

Джерело: Огляд потенціалу НАТО у галузі оборонного планування на 2013 – 2014 роки. На основі цін 2010 року. За оцінками 2014 року.

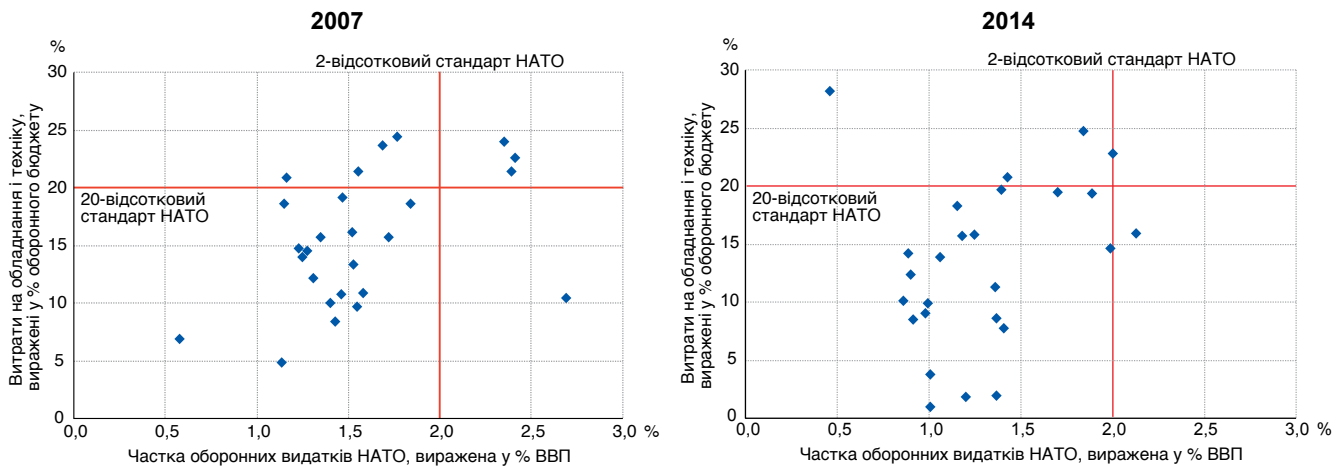
Примітка: У вересні 2014 року Статистична служба Європейського союзу запровадила нові стандарти обліку у рамках Всесвітньої системи обліку національних даних, що привело до збільшення показника ВВП для більшості країн-членів. Сполучені Штати Америки запровадили нові стандарти обліку у 2013 році. Хоча зміни в обліку ВВП безпосередньо не впливають на обсяг реальних витрат на оборону, внаслідок запровадження нових правил обліку показник витрат на оборону, виражений у відсотках ВВП, дещо знизився.

Витрати НАТО на придбання обладнання і
техніки, виражені у % оборонного бюджету
2007 і 2014

Джерело: Огляд потенціалу НАТО у галузі оборонного планування на 2013 – 2014 роки. На основі цін 2010 року. За оцінками 2014 року (крім Іспанії, – цифри за 2013 рік).

Оборонні видатки, виражені у % ВВП, порівняно із витратами на обладнання, вираженими у % оборонного бюджету

Джерело: Огляд потенціалу НАТО у галузі оборонного планування на 2013 – 2014 роки. На основі цін 2010 року. За оцінками 2014 року (крім Іспанії, – цифри за 2013 рік щодо закупівель обладнання і техніки). Крім США.

Примітка: У вересні 2014 року Статистична служба Європейського союзу запровадила нові стандарти обліку у рамках Всесвітньої системи обліку національних даних, що привело до збільшення показника ВВП для більшості країн-членів. Хоча зміни в обліку ВВП безпосередньо не впливають на обсяг реальних витрат на оборону, внаслідок нових правил обліку показник витрат на оборону, виражений у відсотках ВВП, дещо знизився.

НАТО, які нині дотримуються цих стандартів, продовжать слідувати їм, а ті держави Альянсу, що ще не досягли цих стандартів, не допустять подальшого скорочення витрат, а також докладуть зусиль до збільшення оборонних видатків у реальному вимірі в міру того, як їх національний ВВП зростатиме, маючи на меті за 10 років досягти показників 2% ВВП і 20% витрат на обладнання і техніку.

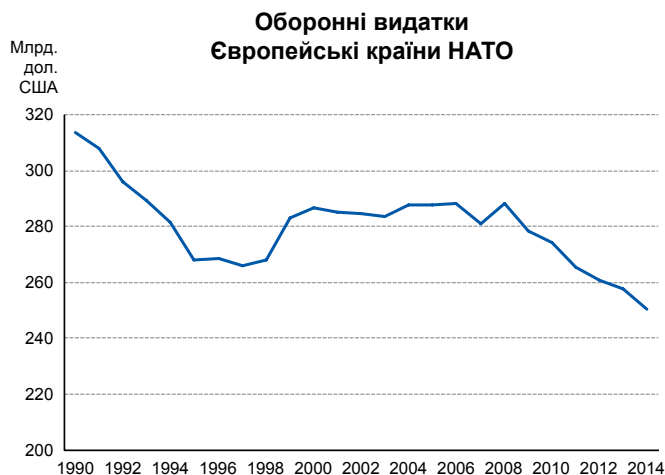
Таке зобов'язання було необхідним з огляду на те, що з часу припинення холодної війни кількість ресурсів, які держави – члени Альянсу виділяли на оборону,

неухильно скорочувалася. У 1990 році 14 європейських членів НАТО витратили на оборону 314 мільярдів доларів США у реальному вираженні². Станом на 2010 рік витрати на оборону серед європейських держав – членів НАТО скоротилися до 275 мільярдів доларів США, попри те, що на той момент до Альянсу вступили 12 нових європейських країн. За попередніми оцінками, у 2014 році європейські члени НАТО витратили на оборону 250 мільярдів доларів США.

Скорочення оборонних витрат, яке зросло у світлі всесвітньої фінансової кризи, обмежує наявні можливості Альянсу і робить розподіл обов'язків між союзниками менш справедливим. Зобов'язання збільшити інвестиції в оборону є важливим сигналом того, що члени НАТО рішуче налаштовані подолати прогалини між поточними завданнями Альянсу і наявними для цього ресурсами. Починаючи з червня 2015 року, керівники Альянсу здійснюватимуть щорічний аналіз виконання цього зобов'язання.

Розбудова належного потенціалу

Рівень витрат може стати корисним показником прогресу, але абсолютні цифри інвестицій в оборону мають значення лише пропорційно військового потенціалу, який вони в змозі забезпечити. Інвестувати в оборону означає, що країни – члени Альянсу здійснюватимуть закупівлю необхідного обладнання і техніки, забезпечать належний рівень професійної підготовки чоловіків і жінок

Джерело: Огляди потенціалу НАТО у галузі оборонного планування. На основі цін і курсу валют 2010 року. За оцінками 2014 року.

² Цифри наведено у доларах США станом на 2010 рік.

військовослужбовців, а також гарантують адекватну основу для застосування збройних сил і техніки.

Під час зустрічі в Уельсі держави – члени НАТО ухвалили пріоритети на майбутнє, серед яких – активізація і зміцнення бойової підготовки і навчань, вдосконалення структури командування і контролю, розбудова спільної системи розвідки, спостереження і рекогносцировки, протиракетна оборона і кіберзахист. Вони підкреслили важливість багатонаціонального співробітництва, завдяки чому є можливість досягти істотної економії коштів і підвищити ефективність операцій. Вони також наголосили на тому, що оборонна промисловість по обидва боки Атлантики має бути повноцінною, самодостатньою, інноваційною і конкурентоспроможною на світовому ринку.

Сили НАТО 2020

Згідно з рішеннями Чиказького саміту 2012 року про «Сили НАТО 2020», Альянс має на меті запровадити сучасні, тісно поєднані між собою збройні сили, добре оснащені, навчені і підготовані, під єдиним командуванням, спроможні взаємодіяти між собою і з військами країн-партнерів за будь-яких умов. Ініціативи Розумної оборони і Взаємопов'язаних сил сприяють досягненню цієї мети, а новий План дій у галузі готовності доповнює і підкріплює ці ініціативи, забезпечуючи загальне поліпшення рівня готовності і здатності до реагування.

Розумна оборона – це ініціатива, покликана забезпечити Альянс необхідними силами і засобами у галузі оборони шляхом гармонізації стандартів і об'єднання наявних ресурсів. Вона полегшує спеціалізацію і багатонаціональне співробітництво між державами-членами, а також є важливим інструментом у досягненні пріоритетних цілей організації. З моменту її введення в дію у 2011 році було розроблено 33 проекти у рамках ініціативи Розумної оборони. Хоча більшість із них є довгостроковими, станом на сьогодні шість проектів було успішно завершено. Завдяки цим проектам НАТО отримала істотні сили і засоби, необхідні для виконання завдань Альянсу, причому чотири проекти було реалізовано у 2014 році. До того ж у 2014 році було введено в дію два нових проекти Розумної оборони, які покликані боротися із кібернетичними загрозами і розвинути необхідний потенціал у цій галузі. Таким чином, нині у рамках Розумної оборони працюють три проекти у галузі кіберзахисту, зокрема, платформа із обміну інформацією про шкідливі програми, багатонаціональний проект із розвитку потенціалу у галузі кіберзахисту, а також багатонаціональний проект з освіти і професійної підготовки у галузі кіберзахисту. На зустрічі на найвищому рівні в Уельсі були узгоджені подальші проекти, серед них – проект зі спільної закупівлі боеприпасів точного наведення класу «повітря-земля».

Європейські держави Альянсу відіграють провідну роль у проектах Розумної оборони. Країни Європи беруть активну участь або очолюють усі 27 поточних проектів. Ще однією формою участі європейських держав у спільній системі безпеки НАТО є долучення до угруповань, у рамках яких держави – члени Альянсу співпрацюють на багатонаціональній основі з метою розвитку сил і можливостей, яких потребує Альянс під проводом рамкових націй. Ця **концепція Рамкової нації** ґрунтується на досвіді, набутому Альянсом в Афганістані, і була ухвалена главами держав і урядів в Уельсі. За сприяння Німеччини десять держав – членів Альянсу взяли на себе зобов'язання зосередити увагу на створенні узгодженого переліку можливостей у різних галузях. Інша група у складі семи країн під проводом Великої Британії створила Спільні експедиційні сили, здатні швидко розгортатися і проводити увесь спектр операцій, включаючи операції високої інтенсивності. Італія очолює групу, до складу якої входять шість країн НАТО на основі регіональних зв'язків і яка працює у галузі стабілізації і відбудови, надання інструментів реалізації, використання різних форм земельного рельєфу, а також командування і управління.

Ініціативу Взаємопов'язаних сил (IBC) зосереджено на здатності сил НАТО співпрацювати між собою і з партнерами у рамках складних операцій у різних можливих середовищах. IBC було запроваджено для того, щоб не втратити оперативний досвід Альянсу, накопичений за 20 років напруженої роботи. У рамках програми освіти, підготовки і навчань держави – члени Альянсу розвиватимуть навички і мислення, необхідні для ефективного проведення багатонаціональних операцій.

Одним із елементів IBC є здатний до розгортання пункт командування і управління Сил спеціального призначення. Сили спеціального призначення відіграють чільну роль за умов швидкоплинного і непевного середовища безпеки, доповнюючи собою військово-повітряні, сухопутні й військово-морські сили. Ядро командування компоненту Сил спеціального призначення налічує майже 70 висококваліфікованих кадрів, які перебувають у підвищеному стані готовності і забезпечують можливість масштабованого мобільного пункту командування і управління на підтримку операцій НАТО. На Уельському саміті у вересні 2014 року було проголошено про досягнення цим елементом Ініціативи цілкового оперативного потенціалу.

Використовуючи повною мірою переваги технологій, наявних у рамках IBC, **Об'єднана мережа місій (ОММ)** є чудовим прикладом застосування наявного досвіду для забезпечення НАТО більш інтегрованою операційною структурою. Цінність коаліційної мережі стає дедалі очевиднішою завдяки досвіду, набутому у рамках

місії МССБ в Афганістані: підвищення обізнаності із ситуацією сприяє ефективнішому ухваленню рішень. Отже, замість того, щоб створювати таку мережу після початку місії, ОММ є готовим до вжитку механізмом, який може використовуватися також на підтримку заходів бойової підготовки, навчань або операцій, що їх може запровадити НАТО у майбутньому.

Система командування і управління авіацією НАТО

Системи командування і управління авіацією НАТО паралельно з національними системами над європейською територією НАТО, відстежують усі цивільні і військові літаки у небі над континентальною Європою, забезпечуючи цілодобовий контроль повітряного простору. НАТО здійснює модернізацію систем як Альянсу загалом, так і окремих держав-членів і приведення їх до стандартів Системи командування і управління авіацією НАТО. Об'єднавши функції управління військово-повітряними місіями, управління повітряним рухом, повітряного спостереження, управління повітряним простором й командування силами, ця система забезпечить докладну картину ситуації у повітряному просторі. Це дасть НАТО і її членам змогу здійснювати управління усіма видами військово-повітряних операцій над європейською територією Альянсу, а також у разі розгортань поза межами території НАТО.

Ще однією перевагою Системи командування і управління авіацією НАТО є її здатність до розгортань, яку було успішно перевірено в дії під час навчання у 2014 році, коли її було застосовано для забезпечення управління реальним літаком у польоті. Очікується, що ця здатна до розгортань Система командування і управління авіацією НАТО, зокрема її радіолокаційний елемент, досягнуть початкової боєготовності на початку 2015 року. Минулого року її було кілька разів успішно випробувано в дії, завдяки чому протягом найближчих трьох років вдасться втричі розширити оперативне застосування цієї системи, маючи на меті досягнення цілковитої боєготовності у 2017 році.

Спільна система спостереження, розвідки і рекогносцировки

У 2014 році було досягнуто подальшого успіху щодо просування Спільної системи спостереження, розвідки і рекогносцировки (СРР) НАТО. Щоб ухвалити обґрунтоване рішення під час проведення операції, необхідно мати чітке уявлення про увесь перелік наявних військово-повітряних, сухопутних, військово-морських і космічних засобів і ресурсів як НАТО, так і індивідуальних країн. Система СРР поєднує у собі

Краща розвідка: перевірка в дії розвідувальних безпілотноїк під час масштабного випробування у Норвегії.

сукупність процесів, систем і кадрів з метою отримання узагальнених звітів.

У травні Альянс провів у Норвегії найбільш великомасштабне донині випробування системи СРР «Єдине бачення – 2014». Випробування мало на меті перевірити на практиці здатність НАТО здійснювати збирання інформації і зіставляти розвіддані, отримані з різних джерел на різних етапах кризи. Зібравши розвіддані з супутників, літаків, безпілотноїк літальних апаратів, кораблів ВМС, наземних датчиків і безпосередньо розвідниками із 18 держав – членів Альянсу, випробування довело істотний прогрес і забезпечило важливий зворотний зв'язок, на крок наблизивши НАТО до досягнення поставленої раніше мети – набути початкового оперативного потенціалу системи СРР до кінця 2016 року.

У рамках випробування літаки ВПС США «Глобал хок» RQ-4 здійснили низку польотів, продемонструвавши безпеку польотів безпілотноїк апаратів на великій висоті у європейському повітряному просторі. НАТО нині здійснює придбання літаків системи «Глобал хок», що будуть власністю Альянсу і забезпечать НАТО Системою наземного спостереження. У 2014 році до основної оперативної бази Сіґонелла, що в Італії, прибули перші фахівці, які координуватимуть роботу зі створення інфраструктури для забезпечення своєчасності у розбудові Системи наземного спостереження Альянсу.

Протиракетна оборона

У рамках основоположного зобов'язання НАТО у галузі колективної оборони у 2010 році держави – члени Альянсу домовилися розширити покриття Системи протиракетної оборони (ПРО) НАТО, щоб забезпечити охоплення і захист населення, території і збройних сил усіх європейських членів НАТО. Відтоді триває робота щодо набуття і розвитку обладнання і інфраструктури, необхідних для забезпечення повноцінного потенціалу у цій галузі. У 2014 році було підвищено надійність Системи НАТО із захисту від балістичних ракет завдяки додатковим добровільним внескам країн Альянсу, а також завдяки вдосконаленням механізмів і процедур командування і управління. У 2014 році два американських кораблі системи «Іджис», здатні нести компоненти ПРО, прибули до нового порту базування у м. Рота (Іспанія). Ще два кораблі прибудуть сюди у 2015 році. Кораблі системи «Іджис» оснащені спеціальною передовою технологією датчиків і ракет-перехоплювачів, які можуть виявляти і збивати балістичні ракети. Очікується, що у 2015 році буде завершено розгортання наземних елементів Системи ПРО «Іджис на землі» у м. Девеселу (Румунія). Другий комплекс «Іджис на землі» буде встановлено у Польщі в 2018 році.

Захист від кібернетичних нападів

Дивлячись у майбутнє, Альянс визнає, що кіберзагрози і кібернапади стають дедалі частішими, дедалі складнішими і потенційно шкідливішими. У намаганні протистояти викликам у галузі кіберзахисту, які дедалі зростають, на саміті в Уельсі у вересні 2014 року лідери держав НАТО ухвалили Поглиблену політику НАТО у галузі кіберзахисту і План дій у галузі кіберзахисту. Ґрунтуючись на досягненнях попередньої політики НАТО у галузі кіберзахисту, нова політика відображає еволюцію загрози, технологічне середовище й ширший міжнародний підхід до цього питання. У новій політиці йдеться, що кіберзахист є одним із пріоритетних завдань Альянсу, пов'язаних із колективною обороною, підтверджується, що міжнародне право є актуальним також у кіберпросторі й визначено завдання поглибити співпрацю між НАТО і промисловістю.

У 2014 році системи НАТО зареєстрували понад три тисячі кіберінцидентів. Першорядним пріоритетом НАТО у галузі кіберзахисту є гарантування безпеки комунікаційних систем, що є власністю або експлуатуються НАТО. З цією метою НАТО розвиває «Здатність реагування на комп'ютерні інциденти». У травні 2014 року ця ініціатива досягла цілковитої оперативної готовності, поширивши захист комп'ютерної мережі на 52 робочі станції.

У 2014 році тривали розпочаті раніше зусилля щодо включення елементів боротьби з кіберзлочинами до програми навчання, підготовки і освіти. У листопаді

*Безпечніше розминування маршрутів руху:
роботи проти саморобних вибухових пристроїв.*

2014 року НАТО провела свої найбільш масштабні донині навчання у галузі кіберзахисту. За допомогою «віртуального полігону» було випробувано в дії і проаналізовано програмне забезпечення, покликане розв'язувати проблеми у галузі безпеки.

Боротьба з тероризмом

Зусилля НАТО у галузі боротьби з тероризмом спрямовані на реалізацію проектів щодо вироблення і вдосконалення можливостей для усунення критичних недоліків у потенціалі НАТО відповідно до пріоритетів організації. У зв'язку з цим при Об'єднаному Центрі передового досвіду з питань захисту від хімічної, біологічної, радіологічної і ядерної (ХБРЯ) зброї у Вишкові (Чеська Республіка) було створено перший Центр зворотного зв'язку НАТО у галузі протидії ХБРЯ зброї. Центр являє собою оперативну залу, з якої основні зацікавлені сторони можуть зв'язатися з науковими і технічними експертами у галузі ХБРЯ захисту і, у разі потреби, звернутися за порадами і консультаціями з цих питань.

Було запроваджено нові стандарти у галузі бронезахисту транспортних засобів і випробувано в дії апарати із блокування сигналу радіокерованих саморобних вибухових пристроїв. Завдяки Фонду добровільних національних внесків члени НАТО підтримали дослідницьку діяльність у галузі розроблення технологій виявлення, розвитку прототипу бази даних на підтримку заходів із протидії радіокерованим саморобним вибуховим пристроям, а також підготовку персоналу у

галузі операцій із розмінування. До того ж НАТО ухвалила нову доктрину розмінування маршруту, яка враховує досвід, набутий країнами НАТО на різних театрах бойових дій, зокрема в Афганістані, а також використання новітніх технологій у галузі розвідки і спостереження.

Ще одним важливим аспектом технічного прогресу у боротьбі з тероризмом стала робота із підвищення ефективності захисту крупних літаків із використанням інфрачервоних приладів боротьби, а також розробка інструменту планування на підтримку захисту гаваней, що здобув назву «безпечний порт».

Реформування структур НАТО

Триває робота щодо реформування структур НАТО й підвищення їх ефективності. Наближається до завершення процес впровадження нової командної структури НАТО, як було ухвалено у 2011 році. У 2014 році Об'єднаний центр військово-повітряних операцій «Торрехон» і Командування сухопутних сил «Ізмір» набули повної боеготовності. Очікується, що нова командна структура НАТО досягне цілковитої

оперативності у грудні 2015 року. У 2014 році тривала також реформа агенцій НАТО, що забезпечило поліпшену структуру управління, підвищення якості послуг й економію коштів. НАТО скоротила кількість агенцій, об'єднавши 14 агенцій станом на 2011 рік у лише три в 2014 році. Країни – члени НАТО нині також розглядають нову кадрову політику щодо пошуку і прийняття на роботу кваліфікованих і талановитих кадрів, яка охоплювала б усі держави Альянсу, маючи на меті досягти відповідності між управлінням міжнародними цивільними кадрами і спільними цілями й пріоритетами організації.

Будівництво нової штаб-квартири НАТО в Брюсселі (Бельгія) майже завершено. Переїзд до нового приміщення заплановано на 2016 рік. У новій штаб-квартирі розташовуватиметься Міжнародний секретаріат НАТО, Міжнародний військовий штаб, Агенції НАТО і делегації усіх країн – членів НАТО. Нова будівля штаб-квартири НАТО стане каталізатором подальших змін і надання нової енергії в роботі організації. Нове приміщення буде також більш екологічним і дасть змогу оптимізувати енергоспоживання.

Нова будівля штаб-квартири НАТО: ефективність, гнучкість, екологічність.

РОЗДІЛ 3

Співпраця

Двадцять років тому НАТО почала ставити на офіційні рейки механізми розвитку політичної і практичної співпраці з партнерами, започаткувавши у 1994 році програми «Партнерство заради миру» і Середземноморський діалог. Сьогодні співпраця з партнерами стала одним із першорядних завдань Альянсу. Міжнародні події 2014 року знову довели цінність партнерських зв'язків НАТО і необхідність подальшого зміцнення відносин з країнами-партнерами і міжнародними організаціями.

Зміцнюючи спроможність діяти разом

НАТО має усе необхідне для того, щоб керувати багатонаціональними операціями, але за умови участі партнерів може досягти ще більшої ефективності. Чимало країн-партнерів беруть активну участь у багатьох операціях під проводом НАТО, виділяючи війська, обладнання і техніку або допомагаючи значними фінансовими внесками, як у випадку Афганістану, Косова і боротьби з піратством. Досвід і ноу-хау, набуті завдяки цій активній співпраці, становлять вагомий стимул для реалізації Ініціативи оперативної сумісності з партнерами. Таку ініціативу було висунуто на саміті НАТО у 2014 році, маючи на меті не втратити і розвинути досвід, набутий у часи, коли інтенсивність операцій під проводом Альянсу була на найвищому рівні.

Щоб збройні сили держав Альянсу і партнерів залишалися поєднаними і оперативно сумісними, слід знову приділити особливу увагу тому, щоб «скринька інструментів» оперативної сумісності партнерів і надалі застосовувалася

з максимальною ефективністю, а навчання і військова освіта й надалі забезпечували адекватну підтримку оперативної сумісності військ. Одним із ключових нововведень у рамках Ініціативи оперативної сумісності з партнерами є створення платформи оперативної сумісності, яка забезпечує основу для подальшої співпраці і діалогу з питань оперативної сумісності між союзниками по НАТО і 24 країнами-партнерами.

Країнам-партнерам було надано змогу виробити з НАТО такі індивідуальні відносини, які найліпше відповідали б їхнім потребам. Донині розширені можливості співпраці у рамках Ініціативи було офіційно запропоновано Австралії, Фінляндії, Грузії, Йорданії і Швеції у зв'язку із значним внеском цих країн в операції під проводом НАТО, а також з огляду на їхню активність у просуванні відносин з Альянсом.

Підтримання оперативної сумісності не обмежується практичною взаємодією у рамках проведення реальних операцій або військових навчань. Щоб бути поєднаними, війська повинні також мати подібні програми освіти і підготовки. У рамках програми оборонної освіти (ПРОО) приділяється увага вдосконаленню спроможності членів Альянсу і партнерів подібно мислити. У 2014 році тривала участь 12 країн у цій програмі. Йдеться про Афганістан, Вірменію, Азербайджан, Грузію, Ірак, Казахстан, Мавританію, Республіку Молдова, Монголію, Сербію, Україну і Узбекистан. Республіка Молдова, наприклад, запроваджує чотирирічну програму для офіцерів, яка почне повноцінно діяти влітку 2015 року. В Україні, яка є

найактивнішою учасницею ПРОО, у 2014 році було проведено 40 заходів за участю понад 30 експертів з країн НАТО і 150 українських викладачів і слухачів. НАТО також призначила спеціального радника з реформування системи військової освіти, який очолюватиме групу фахівців, що надаватимуть консультації керівництву Міністерства оборони України щодо найбільш передових систем військової освіти.

Зміцнення взаємодії і координації з міжнародними і регіональними організаціями також є пріоритетним завданням для НАТО, не в останню чергу тому, що складні проблеми міжнародної безпеки вимагають комплексного підходу. На саміті НАТО в Уельсі міністри закордонних справ НАТО провели першу в історії зустріч із Верховним представником ЄС із закордонних справ і політики безпеки, головою ОБСЄ і Генеральним секретарем Ради Європи з метою обговорення можливостей поглиблення співпраці і питань, що становлять спільний інтерес.

Розбудова потенціалу у галузі оборони і безпеки

НАТО надала подальшого поштовху розвитку поточних інструментів партнерства із запровадженням Ініціативи розбудови потенціалу у галузі безпеки і оборони. Така Ініціатива, початок якій було дано на саміті НАТО в Уельсі, має на меті сприяти зміцненню співробітництва з двох основних напрямів діяльності. Перший напрям – це консультації з питань оборонної реформи, розбудови інституцій сектора безпеки і оборони, зокрема архітектури і політики у секторі національної безпеки, а також з питань оборонного планування. Другий напрям передбачає обороноздатність і розвиток власних національних сил безпеки. Зазвичай маються на увазі насамперед тривалі проекти у галузі освіти і професійної підготовки.

Ця Ініціатива відрізняється від інших інструментів партнерства, адже вона насамперед спрямована на стабільність у найближчій перспективі. НАТО запросила до участі Грузію, Йорданію і Республіку Молдова й готова розглянути запити від інших заінтересованих країн, які є чи не є партнерами Альянсу, а також інших міжнародних організацій. У грудні Ірак звернувся до НАТО із проханням розглянути можливість свого приєднання до цієї нової Ініціативи. Коли буде така можливість, НАТО готова також надати відповідну консультативну підтримку Лівії щодо розбудови її оборонних і безпекових інституцій. З метою просування цієї Ініціативи заступник Генерального секретаря НАТО був призначений Спеціальним координатором з розбудови оборонного потенціалу, а у рамках командної структури НАТО було створено військовий Координаційний центр для підтримки відповідних зусиль.

Допомога Україні

Протягом усієї недавньої кризи на сході НАТО демонструвала міцну політичну підтримку України і її права вирішувати власне майбутнє. Під час зустрічі на найвищому рівні в Уельсі у вересні 2014 року глави держав і урядів НАТО зустрілися з Президентом України Петром Порошенком, що стало сильним політичним сигналом про неухильну підтримку з боку НАТО суверенітету, незалежності й територіальної цілісності України, а також поваги до заснованого на правилах порядку у галузі євроатлантичної безпеки. Країни – члени Альянсу заявили про посилення консультативної ролі персоналу НАТО, який працює у двох представництвах Альянсу в Києві, і продовжуватимуть працювати над тим, аби підвищити оперативну сумісність між Збройними силами України і НАТО.

Підтримка України: Президент України Петро Порошенко бере участь в Уельському саміті НАТО.

На тлі подальшого загострення кризи в Україні НАТО поступово збільшила практичну підтримку країни у рамках Особливого партнерства Україна – НАТО, заснованого у 1997 році. Ініціативи, ухвалені Альянсом, передбачають низку невідкладних і короткострокових заходів, спрямованих на те, щоб допомогти Україні впоратися із поточною кризою, а також довгострокових заходів щодо нарощування потенціалу, розбудови оборонних спроможностей й реформування Збройних сил і структур безпеки.

Відповідно, держави – члени Альянсу ухвалили п'ять нових проектів Цільових фондів для розвитку командування, управління, зв'язку і комп'ютеризації (С4), матеріально-технічного забезпечення і стандартизації, захисту від кібернетичних злочинів, соціальної адаптації колишніх військовослужбовців, а також реабілітації військовослужбовців, які зазнали поранень. Ці проекти Цільових фондів запроваджуватимуться на додаток до вже існуючих програм НАТО в Україні, таких як Програма військової освіти, професійного розвитку, управління сектором безпеки і науково-технічного співробітництва з питань безпеки. У 2014 році Україна стала лідером за кількістю грантів, отриманих у рамках програми НАТО «Наука заради миру і безпеки» (НМБ). На період 2014 – 2017 років було ухвалено 15 нових проектів, загальна вартість яких оцінюється у десять мільйонів євро.

Політика відкритих дверей

Чотири країни-партнери нині є офіційними претендентами на вступ до НАТО: Боснія і Герцеговина, Грузія, Чорногорія і колишня Югославська Республіка Македонія³.

На саміті в Уельсі лідери країн НАТО вирішили розпочати «інтенсивні і цілеспрямовані переговори» з Чорногорією, щоб урегулювати нерозв'язані питання, які перешкоджають реалізації устремлінь країни щодо членства в Альянсі. Успіх Чорногорії на шляху до досягнення критеріїв членства в Альянсі оцінюватиметься не пізніше кінця 2015 року, після чого буде ухвалено відповідне рішення щодо можливого запрошення цієї країни вступити до НАТО.

Лідери держав – членів НАТО також вирішили виробити істотну програму заходів з Грузією, щоб допомогти країні підготуватися до майбутнього членства в НАТО. Ці заходи спрямовані насамперед на розбудову потенціалу країни. Йдеться про розвиток обороноспроможності, професійну підготовку, участь у навчаннях і підвищення оперативної сумісності.

Колишній Югославській Республіці Македонія буде запропоновано вступити до НАТО після того, як у рамках Організації Об'єднаних Націй буде знайдено взаємоприйнятне рішення щодо назви країни.

НАТО і надалі співпрацюватиме з Боснією і Герцеговиною щодо запровадження реформ, необхідних для досягнення відповідності стандартам НАТО. Йдеться насамперед про реєстрацію нерухомого майна Міністерства оборони Боснії і Герцеговини як державної власності.

Широка мережа партнерства в усьому світі

НАТО співпрацює з партнерами в усьому світі, з країнами на різних континентах, які добровільно діляться власним досвідом і ноу-хау з метою підтримки спільних зусиль для розв'язання проблем безпеки, що непокоять усіх нас.

У тісній співпраці: боротьба з піратством – одна з галузей спільних дій НАТО і країн-партнерів.

У 2014 році в Азіатсько-Тихоокеанській зоні Японія стала п'ятим партнером в регіоні, підписавши Індивідуальну Програму партнерства і співробітництва (ІППС) після Монголії, Нової Зеландії, Республіки Кореї й Австралії. ІППС, яку затвердив прем'єр-міністр Японії Сіндзо Абе у травні 2014 року, зосереджено на таких галузях, як ліквідація наслідків стихійних лих, кіберзахист, боротьба з піратством й оперативна сумісність. Австралія, Монголія і Нова Зеландія стали донорами у рамках місії НАТО «Рішуча підтримка», яка має на меті забезпечити навчання, консультативну і практичну допомогу Афганістану з боку Альянсу.

НАТО продовжила розвивати зовнішні контакти з іншими країнами в регіоні, зокрема Китаєм, для обговорення питань, що становлять взаємний інтерес, включаючи Афганістан і боротьбу з піратством. Альянс також продовжив брати участь у неформальних засіданнях з питань регіональної безпеки, таких як Діалог Шангрі-ла, Джакартський міжнародний діалог з питань оборони і Сеульський міжнародний діалог з питань оборони.

³ Туреччина визнає конституційну назву Республіки Македонія.

У 2012 році НАТО встановила партнерські відносини з Іраком, маючи на меті допомогти країні розбудувати ефективні сили безпеки. Партнерство передбачає політичний діалог, співпрацю у галузі освіти і професійної підготовки, у боротьбі з тероризмом, розбудові оборонних інституцій й забезпеченні прикордонної безпеки тощо. На прохання уряду Іраку, яке було висловлене наприкінці 2014 року, Альянс нині розглядає можливість розширення співпраці й надання додаткової підтримки у рамках нової Ініціативи щодо розбудови спроможностей у галузі безпеки і оборони.

НАТО і партнери продовжували докладати зусиль для усунення перешкод на шляху до активної і конструктивної участі жінок у запобіганні, управлінні і врегулюванні конфліктів, а також у галузі встановлення миру й ініціатив щодо співпраці у постконфліктній реабілітації. Тривала також робота щодо мінімізації ризику сексуального і гендерного насильства у зонах конфліктів, і нині розробляються військові настанови у цьому аспекті. У 2014 році було розроблено оновлену політику, а також дворічний План дій з питань жінок, миру і безпеки. Ці документи ухвалили держави-учасниці Ради євроатлантичного партнерства (РСАП), а також Афганістан, Австралія, Японія, Йорданія, Нова Зеландія і Об'єднані Арабські Емірати. Такі програмні документи встановлюють амбітні цілі і завдання для НАТО з метою подальшого виконання Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 і пов'язаних з нею відповідних резолюцій, щоб тематика жіноцтва стала невіддільною частиною повсякденної діяльності цивільних і військових структур Альянсу.

Унікальною нагодою щодо цього стала консультативна конференція, проведена у 2014 році, за участю представників громадянського суспільства, яким було запропоновано виробити рекомендації, що згодом були безпосередньо враховані при виробленні Плану дій. Взаємодія між країнами – членами НАТО і партнерами, а також іншими міжнародними організаціями і представниками громадянського суспільства стала цінним інструментом мобілізації політичної волі і сприяння практичній співпраці.

Підсилення ролі жінок: афганська жінка-офіцер тренується з австралійською наставницею.

У рамках програми «Наука заради миру і безпеки», а також завдяки ресурсам Цільового фонду були запроваджені проекти, пов'язані із реалізацією Резолюції РБ ООН 1325. Під егідою Комітету НАТО з гендерних аспектів зустрічаються представники держав Альянсу і партнерів для обговорення того, як найліпше інтегрувати гендерні питання під час проведення операцій, а також при прийомі і проходженні жінками служби у лавах збройних сил.

Ще одним важливим кроком у просуванні тематики ролі жіноцтва у справі миру і безпеки під егідою НАТО стало рішення про призначення на постійній основі Спеціального представника Генерального секретаря НАТО з питань жінок, миру і безпеки при Міжнародному секретаріаті штаб-квартири НАТО.

NATO Public Diplomacy Division / Division Diplomatie publique de l'OTAN
1110 Brussels - Belgium / 1110 Bruxelles - Belgique
www.nato.int

© NATO/OTAN 2015